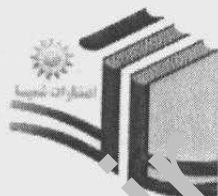

روابط سیاسی و اقتصادی ایران و افغانستان در زمان پهلوی دوم

www.ketab.ir

داریوش وطن پور

سرشناسه	: وطن پور، داريوش، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پديدآور	: روابط سياسي و اقتصادي ايران و افغانستان در زمان پهلوي دوم / داريوش وطن پور.
مشخصات نشر	: اهر: شمس، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهري	: ۱۱۸ ص: مصور، جدول (رنگي)، نقشه (رنگي)، نمودار: ۵/۱۴×۵/۱۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۹-۴۳-۹ ريال ۱۲۰۰۰۰
رويت فو.ست نويسي	: فيپا
يادداشت	: واژه نامه.
موضوع	: ايران -- روابط خارجي -- افغانستان
موضوع	: Afghanistan -- Iran -- Foreign relations
موضوع	: افغانستان -- روابط خارجي -- ايران
موضوع	: Afghanistan -- Foreign relations -- Iran
موضوع	: ايران -- تاريخ -- پهلوي، ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷
موضوع	: Iran -- History -- Pahlavi، ۱۹۴۱ - ۱۹۷۸
موضوع	: ايران -- روابط اقتصادي -- افغانستان
موضوع	: Iran -- Foreign economic relations -- Afghanistan
موضوع	: افغانستان -- روابط اقتصادي -- ايران
موضوع	: Afghanistan -- Foreign economic relations -- Iran
موضوع	: ايران -- مرزها -- افغانستان
موضوع	: Iran -- Boundaries -- Afghanistan
رده بندي كنگره	: الف / ۱۳۹ DSR ۱۳۹۶ عو
رده بندي ديويي	: ۳۲۷/۵۵۰۵۸۱
شماره كتابشناسي ملي	: ۵۰۱۶۴۶۴

انتشارات شمیس-۰۹۱۴۹۲۶۶۱۱۸

نام کتاب: روابط سیاسی و اقتصادی ایران و افغانستان در زمان بهلوی دوم

مؤلف: داریوش رستم پور

ناشر: انتشارات شمیس

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قطع و صفحه: رقعی ۱۱۸ صفحه

نوبت چاپ: چاپ اول، زمستان ۱۳۹۶

چاپخانه، لیتوگرافی: آذرآبادگان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۹-۴۳-۹

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۶	 جغرافیای طبیعی افغانستان
۱۶	 جغرافیای سیاسی
۱۷	 تاریخ افغانستان
۱۸	 نژاد مردم افغانستان
۱۹	 اهمیت فرهنگی افغانستان
۲۰	 اهمیت اقتصادی افغانستان
۲۲	 تشکیل افغانستان
۲۶	 روابط ایران - افغانان در دوره رضا شاه
۳۳	 روابط ایران و افغانستان در دوره محمدرضا شاه
۳۵	 نگاهی کلی به روابط ایران و افغانستان در دوره پهلوی دوم
۳۹	 اشغال افغانستان توسط شوروی
۴۲	 مقدمات تهاجم
۴۳	 دولت جدید
۴۵	 مرگ دابیس، سفیر آمریکا
۴۷	 تهاجم
۴۹	 واکنش بین المللی نسبت به تهاجم
۵۱	 اشغال نظامی و عقب نشینی
۵۴	 بررسی روابط ایران و افغانستان تا سال ۱۳۶۷
۵۹	 دوره ی نخست (۱۳۳۲-۵۰ ش / ۷۱-۱۹۵۳ م)
۶۶	 دوره ی دوم (۱۳۵۰-۵۸ ش / ۷۹-۱۹۷۱ م)
۷۴	 دوره ی سوم (۱۳۵۸-۸۶ ش / ۲۰۰۷-۱۹۷۹ م)
۸۰	 اوضاع اقتصادی افغانستان
۸۳	 نفت

۸۴	 میادین نفتی
۸۴	 گاز
۸۵	 میادین گاز
۸۵	 تولید گاز
۸۶	 برق
۸۷	 منابع تولید برق
۸۸	 بخش کشاورزی و دامداری
۹۰	 دلایل پایین بودن سهم کشور در تولید ناخالص داخلی
۹۴	 معادن افغانستان (اهل حقها، ...)
۹۸	 صنایع در افغانستان
۹۹	 عمده‌ترین صنایع افغانستان
۹۹	 تولیدات
۱۰۰	 روابط اقتصادی ایران با افغانستان در دوره پهلوی

مقدمه

روابط ایران و افغانستان بر مبنای مشترکات بسیاری که در تاریخ، فرهنگ و دین داشته‌است استوار بوده‌است. در سالهای قبل از انقلاب ایران، روابط نسبتاً آرامی بین دو کشور برقرار بوده‌است و شاه‌های دو کشور روابط دوستانه‌ای با یکدیگر داشته‌اند. با وقوع انقلاب فوریه ۱۹۷۹ میلادی (هفت بهمن ۵۷ ه.ش) در افغانستان حکومت پهلوی گرچه به سحنی دولت کمونیستی افغانستان را به رسمیت شناخت اما روابط خود را با سطح کنونی دار تنزل داده بود. از سویی وقوع انقلاب ۲۲ بهمن ۵۷ ه.ش در ایران باعث تضعیف روابط بین دو کشور گردید.

مردم افغانستان دولت جدید افغانستان را کمونیستی و کافر می‌خواندند و از سویی آیت الله امام خمینی رهبر انقلاب ایران انقلاب خویش را اسلامی می‌خواند و این باعث محبوبیت انقلاب اسلامی ایران در افغانستان گردید. ایران از اولین کشورهایی بود که تجاوز به افغانستان و حضور نیروهای نظامی شوروی را محکوم کرد. افغانستان از مدت‌های طولانی با آمدن تحولات و فراز و نشیب‌های زیاد با ایران

روابط تجاری داشته و بخشی از نیازهای روزمره مردم افغانستان از این کشور و یا از طریق این کشور تأمین می‌گردد.

با وجود این که ایران بارها از طریق توقف تانکرهای تیل و اموال تجاری بر افغانستان فشار وارد کرده است باز هم افغانستان با سیاست گزاری درست خود توانسته با ایران کنار آید و روابط تجاری‌اش را قطع نکند.

در همین حال شماری از آگاهان اقتصادی بر این باورند که ادامه روابط تجاری افغانستان و ایران به نفع هر دو کشور بوده و این دو کشور باید تسهیلات دو جانبه و بیشتری را در این مورد برای تاجران فراهم کنند.

افغانستان بخشی از سرزمین‌هایی است که به لحاظ تاریخی و فرهنگی در گستره سرزمین‌های ایرانی قرار می‌گرفته و در قرون ۱۸ و ۱۹ میلادی، به تدریج در پی سیاست‌های حائل‌ساز انگلستان میان هند و سرزمین‌های مجاورش، از ایران تجزیه گردید. بخش از آن این سرزمین همواره بخشی مهم از خراسان بزرگ را که خاستگاه بسیاری از برون‌دادهای فرهنگ ایرانی بود، دربرمی‌گرفت. این سرزمین‌ها تا پیش از جدایی در میان ایرانیان بخشی از خراسان به شمار می‌آمد و بخش‌هایی از آن نیز به «کابلستان» شهرت داشت. اطلاق

عنوان «افغان»- که نام تیره ای از قوم پشتون ساکن در این سرزمین بود- تنها در سال های پس از جدایی این سرزمین ها رواج و رسمیت یافت.

ناگفته پیداست که به سبب وجود پیوندها و پیوستگی های کتمان ناپذیر فرهنگی، سیاسی، جغرافیایی و اقتصادی، میان سرزمین جدا شده افغانستان با سرزمین اصلی ایران، در تمامی سالهای جدایی این اقلیم نیز روابط و مناسبات پیوسته ای میان دو کشور وجود داشته است. اما در میان تمام سطوحی که روابط دو کشور در آن جاری بوده، روابط در سطح سیاسی به میزان زیادی وابسته به نقش و حضور عوامل بیرونی یعنی قدرت های بزرگ و حضور منطقه ای یا فرا منطقه ای بوده است. با توجه به جایگاه «پیرامونی» دو کشور ایران و افغانستان در نظام بین الملل، بدیهی است که نه توان بدون توجه به نقش قدرت های بزرگ که در موقعیت «کانونی» در نظام جهانی واقع اند، به بررسی روند روابط سیاسی دو کشور پرداخت.

دو کشور ایران و افغانستان از علقه ها و پیوندهای عمیق تاریخی، فرهنگی، قومی و مذهبی برخوردار می باشند. دو کشور تا سال ۱۳۷۵ ق. یک کشور محسوب می شدند. در سال مذکور منافع استعمار

پیرانگلیس اقتضا کرده که افغانستان از خاک ایران جدا شده و بین ایران و هند حایل شود. آنچه در تفکیک سیاسی افغانستان از ایران تأثیرگذار بوده است، ترفندهای استعمار انگلیس برای تضعیف سرزمین یگانه مردم افغانستان و ایران بوده است. لذا در زمان ناصرالدین شاه با انعقاد قرارداد پاریس انگلیس به هدف خود رسید و کشور افغانستان استقلال پیدا کرد. «انعقاد قرارداد ۱۲۷۵ ه. ق. (۱۸۵۷ میلادی) در پاریس منجر به استقلال افغانستان از ایران گردید».

روابط دو کشور از زمان جدایی سال ۱۳۵۷ ه. ش فراز و نشیب هایی داشته است و در مجموع روابط دو کشور بصورت کم رنگ بوده است. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران روابط شکل دیگری بخود گرفت و حضور ایران در صحنه افغانستان بیشتر گردید.

بر اساس عهدنامه‌ی پاریس در سال ۱۲۷۵ ه. ق. (۱۸۵۷ میلادی) افغانستان از ایران تجزیه گردیده و ایران از هرگونه مداخله در امور افغانستان منع گردید سپس با انعقاد قرارداد صلح گندمک بین انگلستان و افغانها، انگلیسی نظارت بر سیاست خارجی افغانستان را به عهده گرفتند. اما بدنبال چهارمین جنگ افغان و انگلیس و پایداری ملت افغانستان در تحصیل استقلال، معاهده صلح بین دو کشور در ۲۷

مه ۱۹۱۹م در کابل به امضاء رسید و تحت حمایتی انگلستان بر آن کشور خاتمه یافت. در سال ۱۹۲۱م استقلال کامل افغانستان اعلام شد و دولت ایران بلافاصله این دولت این دولت هم کیش و هم زبان راه رسمیت شناخت و در کابل سفارت تاسیس نمود. سپس با عهدنامه بی طرفی و مودت که بین دو دولت به امضاء رسید روابط دو کشور بیش از پیش تحکیم شد. در دوره رضا شاه پهلوی با قرارداد ۱۹۳۴م اختلافات مرزی ایران و افغانستان در نواحی خراسان و سیستان نیز حل گردید پس در دوره محمد رضا شاه مراودات سیاسی و فرهنگی با ارتباطات اقتصادی نزدیکی قرین گردید. در این زمان موافقت نامه های اقتصادی بین این دو کشور فضای بسیار مساعدی ایجاد کرد. صدور خشکبار و سایر کالاهای افغن به ایران و ورود انواع کالاهای ایرانی به افغانستان موجب رونق بازرگانی و تجارت دوجانبه گردید و نیز از دیگر اقدامات ایجاد کارخانجات نساجی و ساختمان کشتارگاه در هرات و سپرده گذاری ایران در بانک صادرات شهر کابل افغانستان در جهت رشد مبادلات اقتصادی بود.